

Migrační a bezpečnost, úvod do migrační teorie a praxe II.

Mgr. et Mgr. Pavla Novotná

Informace k předmětu

- **Termíny**

11.10., 15.11.

- 9:30 – 14:00

- PPT

- **Zápočet** – test- uzavřené otázky (základní)

- **Kontakt** – pavla.novotna@mvcvcr.cz

6. blok

Krizové řízení a migrace

Mezinárodní a evropská úroveň

- **NATO krizové plány**
 - 2%
 - Pravidelná cvičení
- **EU contingency**
 - IPCR
 - Covid, Ukrajina, Blízký východ
 - EUAA contingency plans (new!)
 - Pravidelná cvičení

Národní úroveň

- **Typový plán migrační vlna velkého rozsahu**
 - Neveřejné, neutajované
 - Problém osobního rozsahu a počtů
 - Problém pokrizové fáze
- **Typové plány znovuzavedení kontrol na hranicích**
- Problém EU občané a cizinci již pobývající – integrace cizinců do krizového řízení obecně

Funguje to? Reálné nasazení

- Covid 2020-2022
- Ukrajina – 2022 - ?
- Migrační vlna – SLK hranice, 2022, 2023

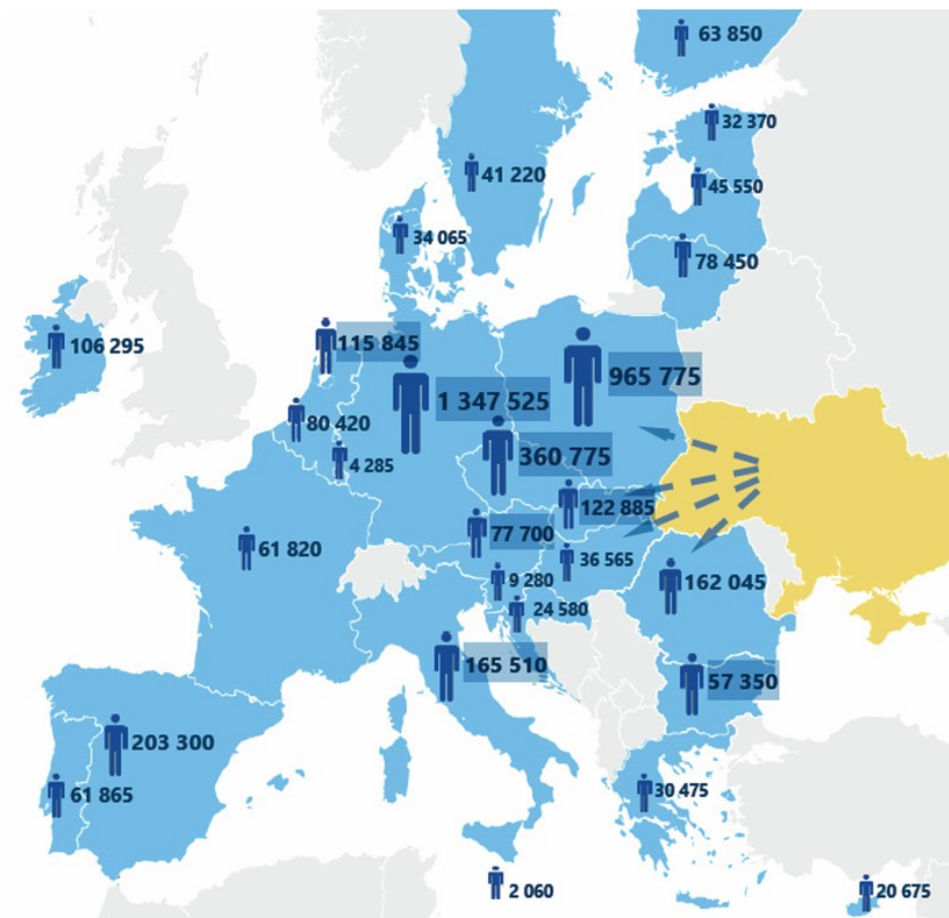
COVID 2020-2022

- **Zákaz cestování** – kombinace pravidel zákona o ochraně veřejného zdraví a zákona o pobytu cizinců
- Nouzový stav
 - **Zákaz vycestování ?**
- Znovuzavedení kontrol (DE, AT)
 - Problém dvojího zavedení (AT i CZ) – rakouská hranice
- Mimořádná opatření dle předpisů MZDR
- Občané EU na území ČR – velký problém
- Společná doporučení k cestování v EU
 - Otázka kompetencí v takové situace, zdravotní ne, ale volný pohyb ano
 - Green lanes

UKRAJINA 2022- ?

- Příprava – **BRS – Plán připravenosti**
 - Zelený, oranžový a červený stupeň
- **Mimořádná situace**
 - pár dní, KACPU
- **Nouzový stav**
 - Krizová opatření (KACPU, občané RF a Běloruska)
- **Lex Ukrajina**
 - Nutnost řešit neaktuální zákon o dočasné ochraně a možnost ukončit nouzový stav

Dočasná ochrana EU

* V době publikování této zprávy nebyla v případě Španělska k dispozici černová data.

Zdroj: Eurostat, červen 2024

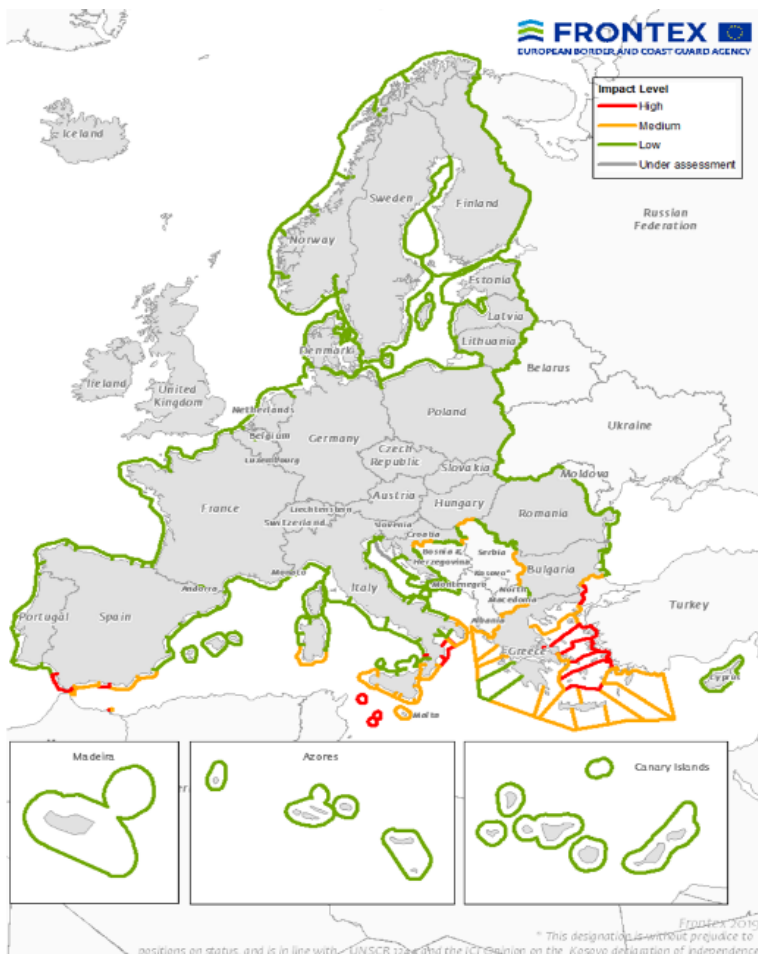
Migrační vlna 2022, 2023

- Znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích se SLK
 - Aplikace typového plánu
- Vztah k Schengenskému kodexu
- Realita fungování na vnitřních hranicích
- Doprava

7. blok

Ochrana hranic

Vnější hranice EU

- Sídlí ve **Varšavě**
- Frontex – EBCG
- Návratové operace
- Monitoring vnější hranice
- 10 tisíc „standing corp“ – hlavní operace v Řecku, nikdo je nechce, proč?
- Politické téma nového cyklu

Schengenský prostor

- Vnitřní trh bez kontrol
- Volný pohyb cizinců **po dobu 90/180**
- Bezpečnost
- Rozvoj příhraničních regionů (sociální a kulturní aspekty)
- **Schengen v číslech:**
 - 420 mil. osob benefituje ze Schengenu
 - 3,5 mil. osob každodenně překračuje vnitřní hranice (1,25 mld. za rok)
 - 887 mil. překročení vnějších hranic v roce 2025 (127 mil. TCN)
 - SIS: 91 mil. záznamů, 15 mld. dotazů, 357 tis. hitů

Interoperabilita IT systémů

Současné systémy

- SIS** *revidovaný Schengenský informační systém*
- VIS** *Vízový informační systém*
- EUROSUR** *Evropský systém ostrahy hranic*
- Eurodac**
- ...
- CIS** *Cizinecký informační systém*
- ...

Plánované systémy

Program EU-INIS

- EES** *Systém vstupu/výstupu*
- ETIAS** *Evropský systém pro cestovní povolení a informace*
- VIS recast** *revidovaný Vízový informační systém*
- ECRIS-TCN** *Evropský informační systém rejstříků trestů - státní příslušníci třetích zemí*
- EURODAC recast** *Evropský systém pro porovnávání otisků prstů žadatelů o azyl*
- EUROSUR 2.0** *revidovaný Evropský systém ostrahy hranic*
- IO** *komponenty interoperability*
- ICAS** *Integrovaný cizinecký agendový systém*
- CIS II/RECAMAS** *revidovaný Cizinecký informační systém*
- cBIS** *Centrální Biometrický informační systém*
- ELVIS** *Elektronický vízový systém*

Společná vízová politika – krátká víza

- **Společná politika**
 - Konzultační mechanismus
 - Bílý seznam – bezvízové dohody (vs. ETIAS)
 - Lokální schengenská spolupráce (LSC)
- **Národní kompetence**
 - Národní vízum
 - Diplomatické a služební pasy
 - Tranzitní víza (ARM)
 - Doklady (kauza bio doklady RF)
- **Diskuze**
 - Vízová politika jako páka na třetí země
 - Digitalizace
 - Zneužívání bezvízovek k nelegální migraci (30 % žadatelů o azyl)

Budoucnost Schengenu ? Schengen de facto a schengen de iure...

- RO a BG – dokončení?
- **Schengenská rada a snaha o záchranu Schengenu**
- Digitalizace vízového procesu
- Digitalizace cestovních dokladů
- Facilitace cestování
- **Pakt o migraci a azylu** – zavedení pravidle screeningu na hranicích

Znovuzavedení ochrany státních hranic

- V případě **závažné hrozby pro veřejný pořádek či vnitřní bezpečnost**
- Poslední možný krok v případě, že žádná mírnější opatření nejsou dostačující („last resort“)
- Pravidla: Schengenský hraniční kodex + z. o ochraně státních hranic
- **Opatření obecné povahy (OOP)** vlády, pokud nesnese odkladu OOP MV (max 5 dní)
- Volba intenzity -> ≠ automaticky systematické kontroly na hranicích!!!
- ČR má pozemní hranice + vnitřní lety
 - Seznam přeshraničních propojení
- Možnost určit místa pro překračování
- V minulosti 3x

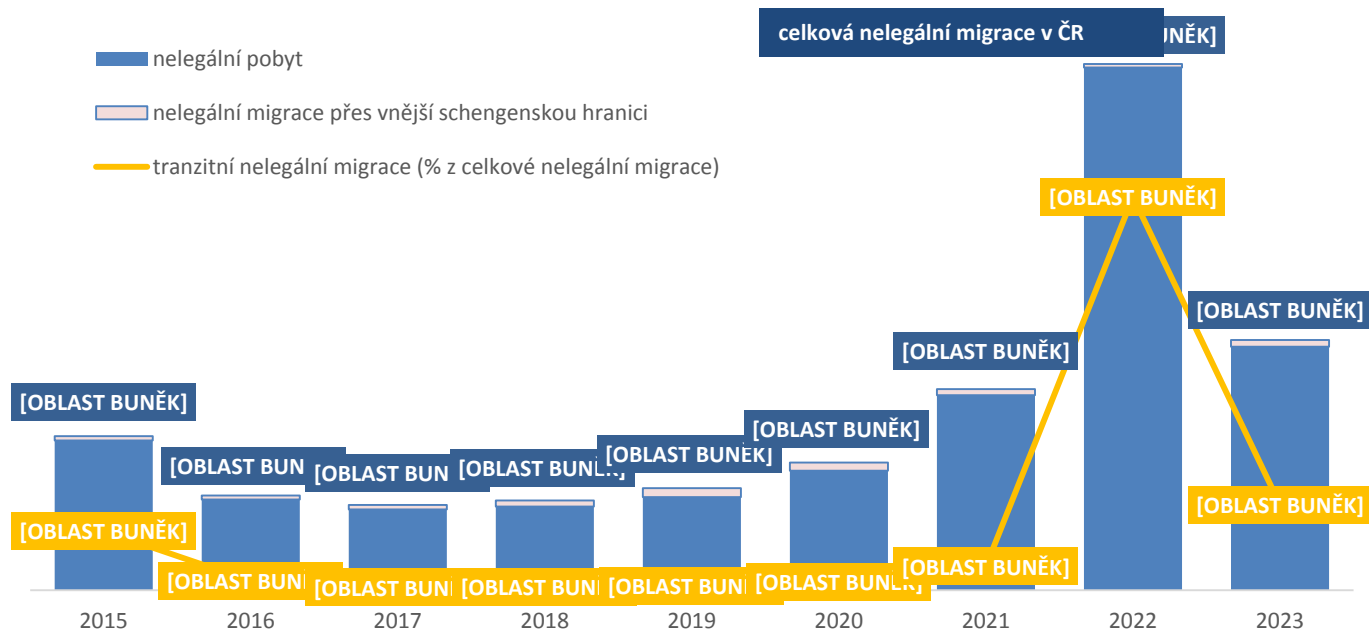
8. blok

Nelegální migrace a návratová politika a praxe

Nelegální migrace

- **Nelegální migrace zahrnuje 2 typy**
 - **Vstup na území bez řádného oprávnění** - pouze na vnější schengenské hranici
 - **Nelegální pobyt** – pobyt na území ČR bez řádného oprávnění, do této kategorie spadá i **tranzitní nelegální migrant (vstupuje z jiné členské země EU bez povolení ke vstupu)**
- nelegální pobyt – dominance UKR
- pokračuje **napomáhání k nelegálnímu pobytu**
 - účelová sloučení rodiny (sňatky, otcovství)
 - výskyt účelových pozvání
- vnější schengenská hranice
 - v ČR pouze tranzitní prostor mezinárodního letiště (týká se hlavně letiště Praha-Ruzyně, výjimečně Brno)
 - výskyt **padělaných dokladů**
- propojení s dalšími kriminálními aktivitami
- přes ČR nadále vedou trasy tranzitní nelegální migrace - **západobalkánská migrační trasa**

Nelegální migrace – statistiky a trendy

Nelegální migrace – statistiky a trendy

rok:	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (k 30. 9.)
nelegální pobyt (zahrnuje také tranzitní nelegální migraci)	3 974	4 641	8 323	5 039	4 488	4 653	5 174	6 645	10 835	29 034	13 530	6 925
	UKR	UKR	SYR	UKR	UKR	UKR	UKR	UKR	UKR	SYR	SYR	UKR
	RUS	KWT	UKR	RUS	RUS	MDA	MDA	MDA	MDA	UKR	UKR	MDA
	VNM	LBY	KWT	KWT	VNM	VNM	VNM	VNM	AFG	MDA	MDA	VNM
nelegální překročení vnější schengenské hranice	179	181	240	222	250	339	503	448	335	201	368	213
	RUS	RUS	RUS	uprchlíci*	ALB	GEO	GEO	UKR	UKR	GEO	GEO	GEO
	ALB	uprchlíci*	uprchlíci*	UKR	uprchlíci*	ALB	UKR	GEO	RUS	RUS	RUS	GBR
	UKR	UKR	UKR	ALB, AZE	RUS	UKR	ALB	RUS	GBR	UKR	UKR	TUR

Nelegální migrace - proces

Cizinec (již)
nedisponuje
platným
povolením pro
vstup do ČR

Nepožádá v
ČR o ochranu

Posouzení
možnosti
vyhoštění do
země původu

- lze vyhostit
(vyhoštění/nucený návrat)
- nelze vyhostit
(vízum za účelem strpění)

Návrat

- Spontánní vycestování (7- 60 dnů)
- Asistovaný dobrovolný návrat
- Nucený návrat bez eskorty
- Nucený návrat s eskortou

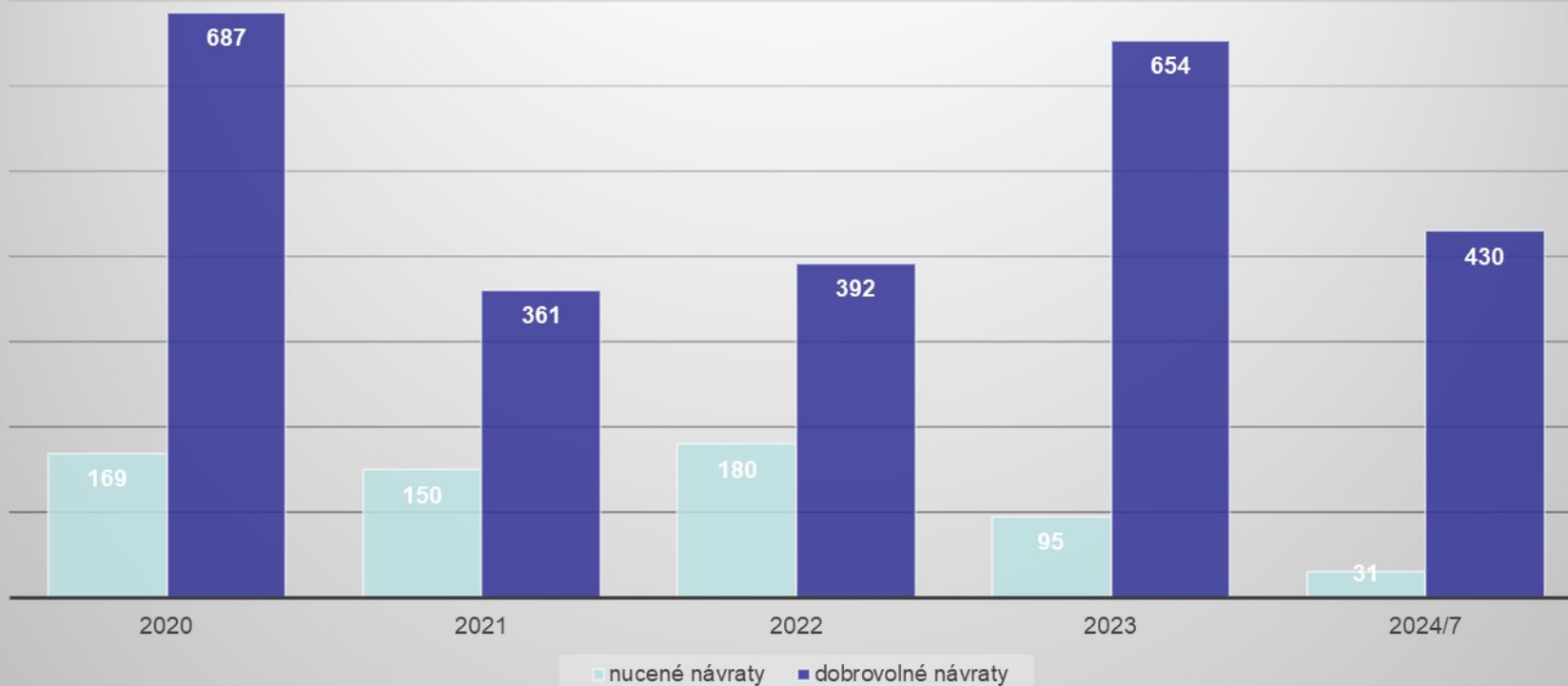
- **ZVLÁŠTNÍ PROJEKTY**
 - Ekonomická krize 2009
 - NÁVRATY UKRAJINA 2024

Dobrovolný návrat

- **Vždy preferované řešení** – rychlé, levné, důstojné
- Svobodné rozhodnutí cizince – silné návratové poradenství
- Lze u všech cizinců s vydaným návratovým rozhodnutím, i jiných států EU
- Zajistí asistenci – doklady, transfery na letiště, letenky, refundace (zákaz vstupu, lze se vykoupit, když zaplatí)
- **Reintegrační asistence** (in kind, peníze?)

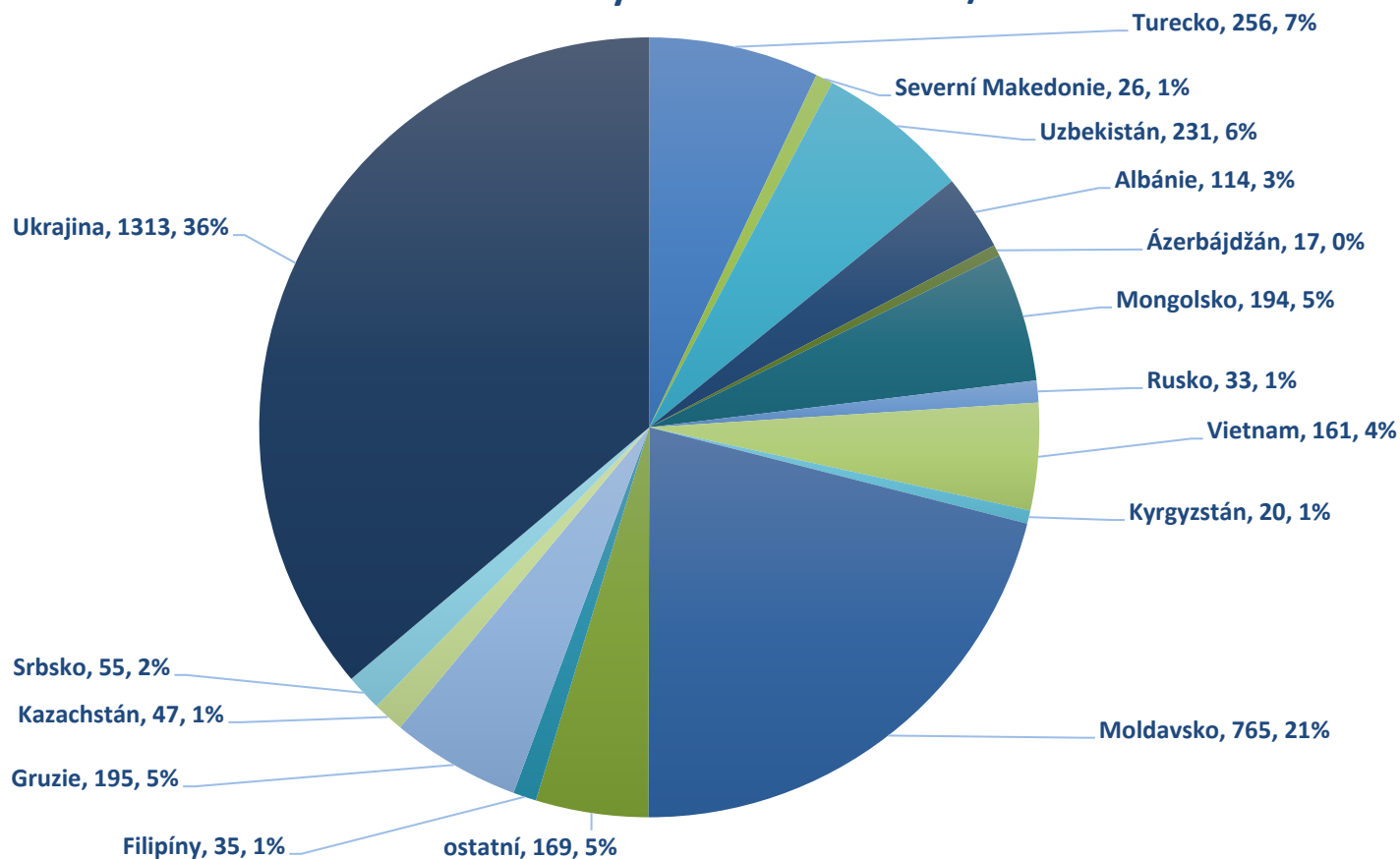
Realizace návratu

Realizované nucené a dobrovolné návraty z ČR do třetích zemí

Realizace dobrovolných návratů

Realizace dobrovolných návratů 2017 – 7/2024

Proč fungují či nefungují návraty?

- **Hlavní problémy**

- Vnitřní – na straně států EU
- Vnější – na straně realizace – třetí země

- **Možnosti řešení?**

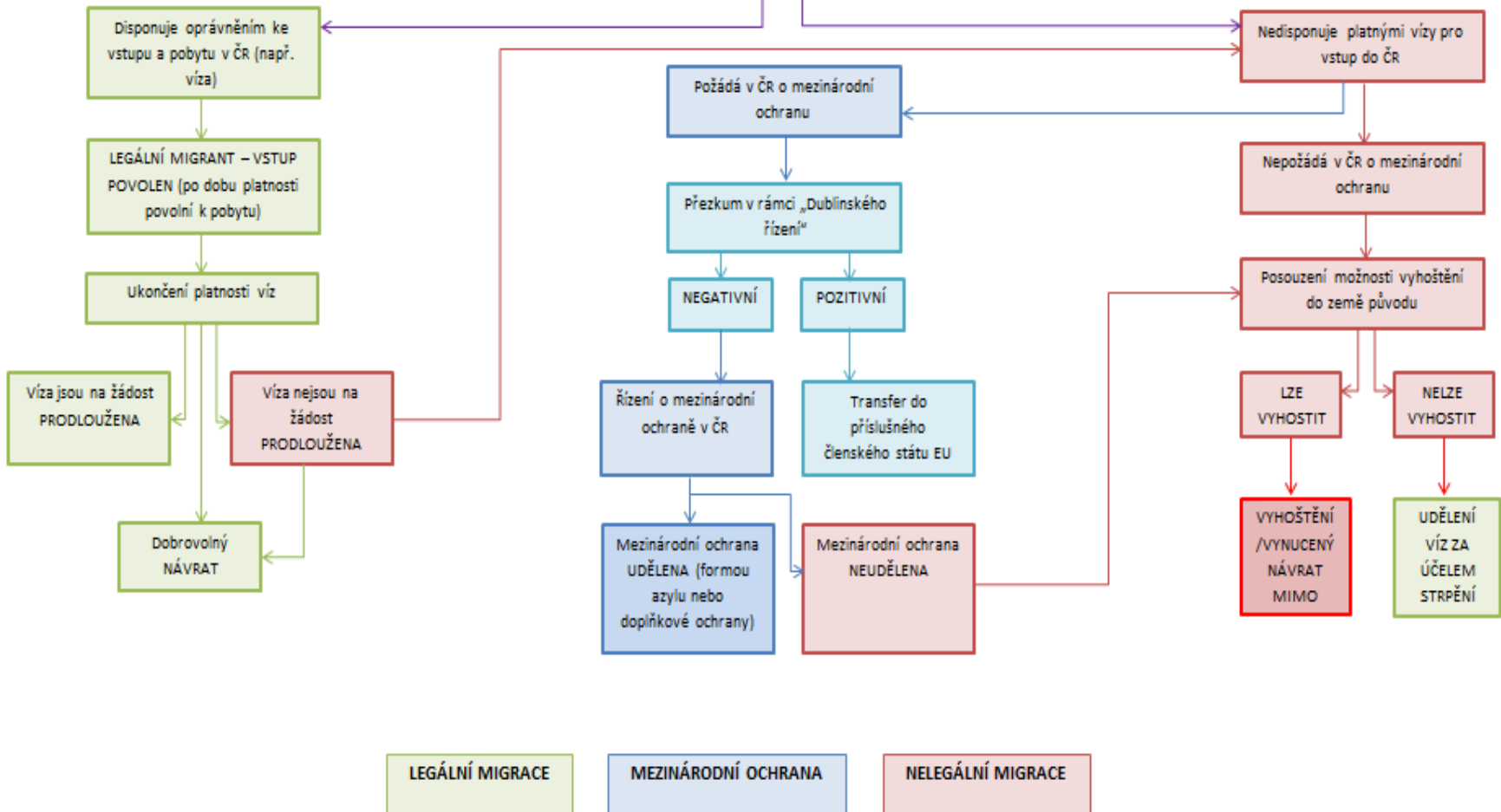
- Debata o nových konceptech
- Rychlost – právní uvolnění
- „Return hub“

9. blok

Legální migrace - vstup

MIGRAČNÍ ŘETĚZEC

VSTUP OBČANA TŘETÍ ZEMĚ DO
ČESKÉ REPUBLIKY

Legální migrace

Proces řízeného, státem kontrolovaného přistěhovalectví

Podle státní příslušnosti cizince:

- Občané třetích států (migrace)
- Občané EU a jejich rodinní příslušníci (volný pohyb osob)

Podle účelu pobytu:

- Vstup a pobyt povolován za určitým účelem (pracovní, sloučení rodiny, studium, věda a výzkum)

Podle délky pobytu:

- Krátkodobé pobyty (do 90 dnů, dle Vízového kodexu či bezvízově)
- Přechodné pobyty (dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt, přechodný pobyt občana EU)
- Trvalé pobyty (perspektiva **trvalého pobytu** - 5 let pobytu, znalost češtiny A1)

Legální migrace - proces

Cizinec disponuje oprávněním k vstupu a pobytu v ČR (např. víza)

Legální migrace – vstup povolen (po dobu platnosti povolení k pobytu)

Ukončení platnosti povolení k pobytu

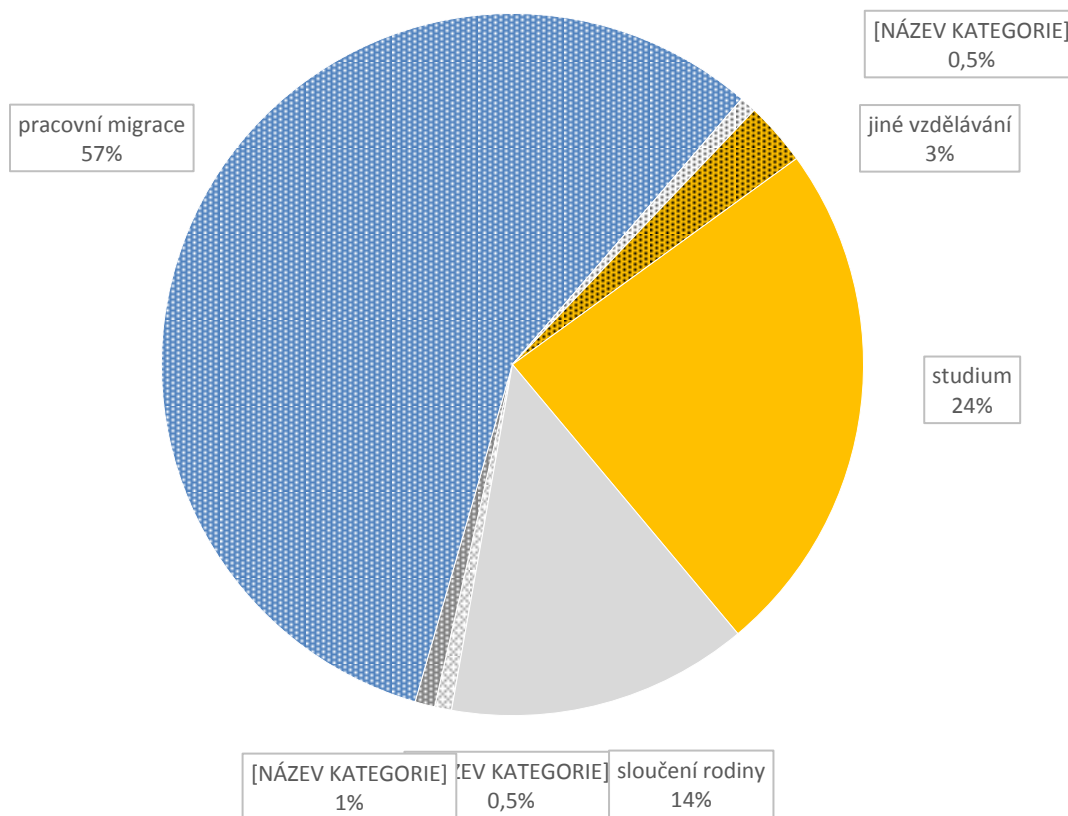
- žádost o prodloužení
- ukončení pobytu a dobrovolný návrat
- nelegální postavení

Legální migrace – účely pobytu

Účel pobytu	Typ	Dlouhodobé pobytové oprávnění	
Podnikání	OSVČ	Vízum →	Povolení k pobytu
	Účast v PO	Vízum →	Povolení k pobytu
Zaměstnání	Zaměstnanecká karta	Povolení k pobytu - směrnice 2011/98/EU	
	Modrá karta	Povolení k pobytu - směrnice 2009/50/ES	
	Sezónní vízum	Vízum	
	Mimořádné pracovní vízum	Vízum	
Sloučení rodiny	Společné soužití	Povolení k pobytu - směrnice 2003/86/ES	
	Rodinný	Vízum →	Povolení k pobytu (2003/86/ES)
Studium	Akreditované	Vízum →	Povolení k pobytu
		Povolení k pobytu - směrnice EP a Rady (EU) 2016/801	
	Neakreditované (Ostatní)	Vízum →	Povolení k pobytu
Ostatní	Zdravotní, kult., sport.	Vízum →	Povolení k pobytu
Vědecký výzkum		Povolení k pobytu - směrnice 2005/71/ES	

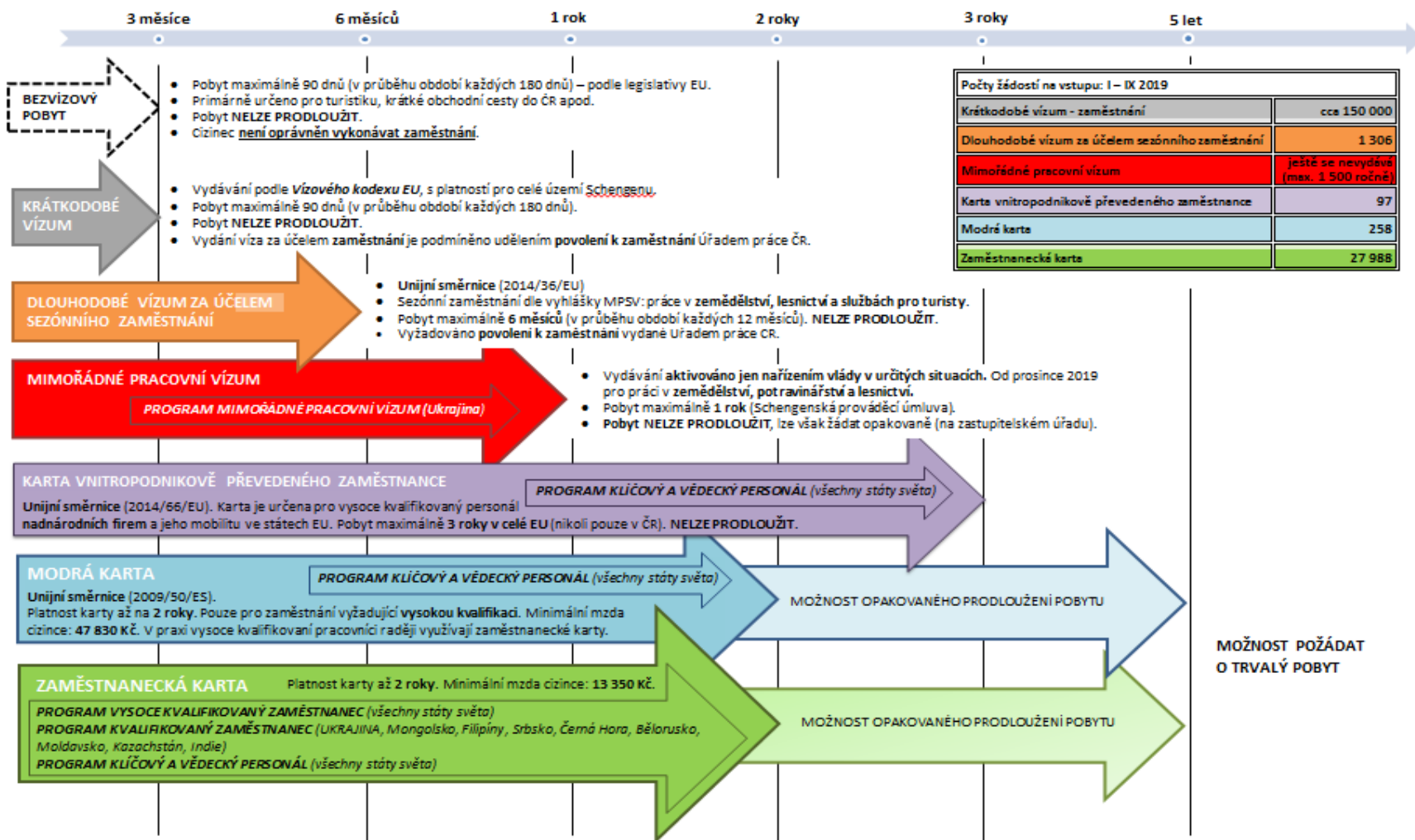
Struktura migračních toků

Kdo má dostat přednost?

Pracovní migrace - proces

MOŽNOSTI POBYTU ZA ÚČELEM ZAMĚŠTNÁNÍ PRO CIZINCE ZE TŘETÍCH ZEMÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Specifické projekty v oblasti legální migrace

MV

- Program poskytování asistence při přesídlení českým krajanům

MZV

- Program Občanská společnost

MPO

- Program vědecký a klíčový personál
- Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec
- Program kvalifikovaný zaměstnanec
- Program digitální nomád
- Ad hoc – Indonésie, Dukovany?

MŠMT

- Zrychlená procedura udělování pobytových oprávnění pro cizince, studenty ze třetích zemí
- Režim Student: koncept pro usnadnění vízové procedury u vybraných studentů

MZe

- Program mimořádné pracovní vízum

Debata o prioritizaci vstupu – mozkovna vs montovna?

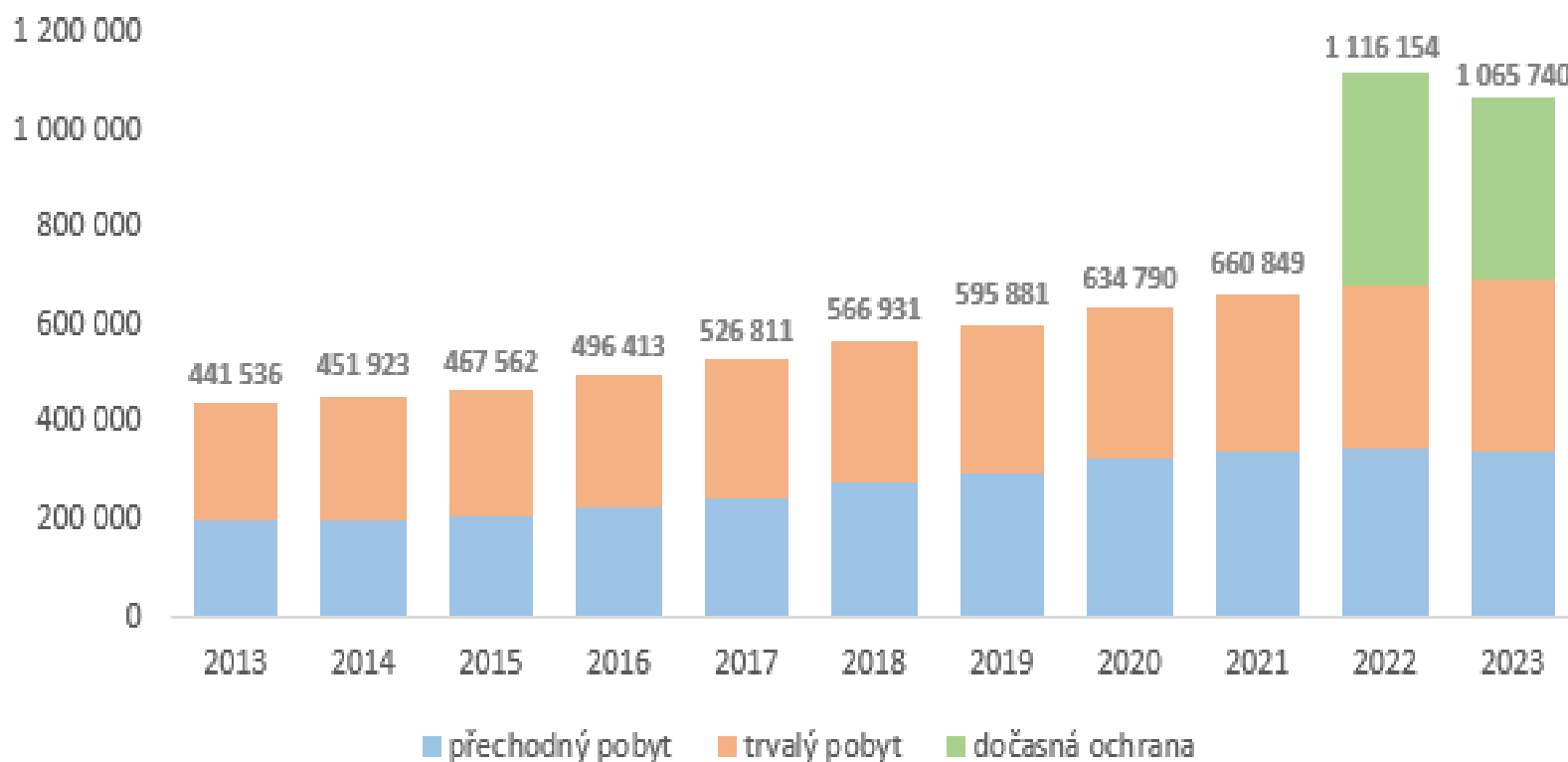
- Objem imigrace jeden z nejvyšších v EU per capita!
- Rozšiřování kapacit bez ohledu na dopady nebo efektivnější prioritizace – pomyslný trychtýř?
- Dopady větších objemů na území
 - Infrastruktura nestačí (školství, zdravotnictví, bydlení)
 - Dovoz chudoby – bezpečnostní problémy

10. blok

Legální migrace - pobyt

Cizinci s pobytem na území

Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR - 2013–2023

Přechodný vs. Trvalý pobyt

- **Přechodný**

- Nutnost prodlužovat, nižší status, snazší zrušení, nižší práva

- **Trvalý**

- Na dobu neurčitou, doklad na 10 let
- Zrušení – možné, ale složité
- Práva a povinnosti – jako občan ČR
 - X mobilizace, konzulární služba, volební právo
- Jak lze získat? – 5 let pobytu na přechodný pobyt, ekonomická soběstačnost, bezúhonnost, zkouška z ČJ (A2)

11. blok

Integrace

Tři systémy

- Integrace uprchlíků
- Integrace cizinců
- Integrace osob s dočasnou ochranou

- **Prevence bezpečnostních rizik, pevná součást bezpečnostní politiky státu!**

Integrace uprchlíků - SIP

- **Státní integrační program**
 - Povinný dle zákona o azylu a EU směrnic
 - Přejícné bydlení – integrační střediska
 - Výuka českého jazyka
 - Individuální sociální asistence
- **Generální poskytovatel** – Správa uprchlických zařízení

Integrace cizinců - KIC

- **Koncepce integrace cizinců**
 - Koncepce 2000, 2006, 2011, 2016
 - Další měla přijít 2021, ale COVID, Ukrajina
 - Roční postupy na vládu
 - Úkoly pro rezorty – MPSV, MŠMT, MZDr, MPO, MZV, MMR
 - 4 hlavní potřeby – práce, jazyk, sociální integrace, škola (co má přednost?)
 - Lokální integrace – projekty obcí
 - Role NNO
- **Centra na podporu integrace cizinců**
 - Budované od roku 2010, zachytná kostra po celé ČR

Centra na podporu integrace cizinců

CENTRA NA
PODPORU
INTEGRACE
CIZINCŮ

Název
(rok zřízení)

Centra
provozovaná SUZ MV

Provozovatel
(rok zřízení)

Centra provozovaná
dalšími organizacemi

Integrace cizinců s DO

- **Strategie adaptace a integrace cizinců s DO**
 - Samostatný systém vybudovaný pro cizince s DO
 - Zvláštní usnesení vlády
- **Grémium a výkonný výbor**
 - Koordinováno MV (krizová fáze), následně zmocněnkyně pro lidská práva a následně ministr práce a sociálních věcí
 - Grémium ministrů – zásadní otázky
 - Výkonný výbor grémia - 1x měsíčně

12. blok

Diskuze a závěr

Migrace

- Fenomén, který vstupuje téměř **do všech oblastí fungování státu** a všechny oblasti státu ovlivňují politiku v oblasti migrace (bezpečnostní politika, zahraniční politika, sociální politika, trh práce a zaměstnanost, školství, zdravotnictví).
- Jedno z TOP 3 témat **EU agendy na nejvyšší úrovni** (jako obchod (včetně energetiky, green dealu, zemědělství, migrace), poslední dobou stále častěji spojovaný s bezpečností).
- Specifikum – základní pravidla velmi **hluboce zakořeněna v základním mezinárodním i ústavním právu**, což významně ovlivňuje možnosti reakcí.
- TOP tématem **národních politických debat**, rozpor mezi sliby na politické úrovni a reálnou možností reakce v souvislosti s možností práva, ekonomiky či financování.

DĚKUJI ZA POZORNOST